

DIŐ HEKİMLİĞİ FAKÜLTELERİNDE
MAKSİLLOFASİYAL CERRAHİ ve ÇENE YÜZ PROTEZ
UZMANLIK YANDALI OLUŞTURULMASI İLE İLGİLİ GEREKÇELERİMİZ

1. Tıpta uzmanlık dalları ÷lkemizde ilk defa Bakanlar Kurulunun 8.5.1929 tarihli ve 8034 sayılı Kararı ile kabul olunan 29 Haziran 1929 tarih ve 1228 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkında Nizamname ile belirlenmiş olup günümüzde uzmanlık dallarının adları ve eğitim süreleri 1219 sayılı Tababet ve Őuabatı San'atlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun'un eki çizelgelerde belirtilmiŐtir.

1929'dan günümüze ilk yan dal düzenlemeleri ise 1961 ve 1962 yıllarında yapılmıŐtır. Mevzuat silsilesi yoluyla uzmanlık dallarının sayılarının ÷lke ihtiyaçları ve tıp biliminin gerekleri çerçevesinde tedricen arttığı gör÷lmektedir. Yan dalda uzmanlık belgesi verilmeye baŐlanan bu ilk dönemlerde yan dalda uzmanlık eğitimi dönemi (ileri ihtisas safhası) "*daha dar bir alanda ileri ihtisas yapmak üzere eğitime tabi tutulma*" olarak tarif edilmiŐtir. İhdas edilen bir yan dalda belge alacaklar ise halen uzmanı oldukları dala yeni bağlanan yan dalda "*derinleŐenler*" olarak tarif edilmiŐtir. Bir uzmanlık dalı ihdas edilirken o alanda bilimsel ilerlemenin sağlanması, tıbbi bilginin ve ayrıntılı uygulamalar konusunda ilerlemenin gerçekteŐebilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, tıpkı tıp alanında olduğu gibi materyali insan olan diş hekimliği alanında da yeni uzmanlık alanlarının oluşturulması ve bu sayede bilimsel, tıbbi ve ayrıntılı uygulamalarda ilerlemenin ve derinleŐmenin sağlanabilmesi amacıyla "**maksillofasiyal cerrahi**" ve "**çene-yüz protez**" yan dal uzmanlık eğitimlerinin oluŐturulmasına ihtiyaç vardır.

2. Oluşturulması planlanan yan dallar ile ilgili olarak tüm meslek örgütlerinden görüş istenmiŐ, Türk Oral ve Maksillofasiyal Cerrahi Derneği, AĞız, Yüz ve Çene Cerrahisi Birliği Derneği, Türk Prostodonti ve İmplantoloji Derneği, Protez Akademisi ve Gnatoloji Derneği ve Türk Diş Hekimleri Birliği, Diş Hekimliği Fakültelerinde **maksillofasiyal cerrahi** ve **çene yüz protez** yan dal uzmanlıklarının oluşturulması

yönündeki Dekanlar Konseyinin görüşüne tam destek verdiklerini belirtmişlerdir (**Ek-1**).

3. Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Kurulu'nun 14.11.2012 tarih, 44 toplantı ve 321 karar nolu toplantısında almış olduğu kararın son paragrafında *"Ülkemizde yan dalda uzmanlaşmanın tarihsel süreci incelendiğinde de görülmektedir ki; bağlı yan dalda uzman unvanı almayan/alamayan ana dal uzmanı, ana dalın yetki ve sorumluluk alanına giren tıbbi iş ve işlem kalemlerinde bir yetki ve sorumluluk kaybına uğramazlar. Yan dal uzmanı ise, uzmanı olduğu ana dalın bütün yetki ve sorumluluklarını taşır; ancak ileri eğitim alarak ("derinleşerek") uzmanlaştığı yan dal alanındaki yetki ve sorumlulukları, sadece ana dal uzmanı olanlara kıyasla daha derindir. Sonuç olarak; bir ana dal uzmanının kazanmış olduğu mevcut yetkinlik ve yetkileri bu ana dalın yan dallarının varlığı nedeniyle değişmez. Yan dal uzmanı, mensubu olduğu ana daldan kaynaklanan bütün yetki ve sorumluluklara sahip olmaya devam eder; ek olarak uzmanlaştığı yan dal alanında, aldığı eğitimden kaynaklanan ek yetki ve sorumluluklar ile bazı iş ve işlemlerde daha ileri düzeyde yetkinlik kazanır"* denilmektedir. Bu karar doğrultusunda, dünyada gelişen ve değişen tıp ve diş hekimliği alanlarında uluslararası eğitim standartlarına ayak uydurabilmek, bazı iş ve işlemlerde daha ileri düzeyde yetkinlik kazanan nitelikli maksillofasiyal cerrahlar ve çene-yüz protez uzmanları yetiştirebilmek amacıyla diş hekimliği fakültelerinde anılan yan dalları oluşturmak zorunlu hale gelmiştir. Yasal düzenlemelerle oluşturulacak olan bu yan dalların mevcudiyeti, ilgili kararda da belirtildiği gibi Ağız Diş ve Çene Cerrahisi, Protetik Diş Tedavisi, Plastik ve Rekonstruktif Cerrahi ve Kulak Burun Boğaz gibi anabilim dalı uzmanlarının kazanmış olduğu mevcut yetkinlik ve yetkileri değiştirmeyecektir.

4. Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyinin 09.02.2016 tarih ve 17 sayılı almış olduğu karar ile Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın 12.02.2016 tarih ve 22798904/1939 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilen yazısı gereğince, Maksillofasiyal Cerrahi eğitiminin uluslararası standartlarda Ülkemizde verilebilmesi için ilgili Konsey kararındaki (**Ek-2**) mevzuat düzenlemelerinin aynen kabul edilerek gerekli çalışmaların başlatılmasına oy birliği ile karar verilmiştir. Bununla birlikte; tıpta bir uzmanlık dalı olarak ilk kez ihdas edilen Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi anabilim dalının 6 yılı aşkın bir süredir Ülkemizde kurulamaması, ve bizzat ilgili anabilim dalı TUKMOS Komisyonu

tarafından bu ana dalın kapatılması gerektiğine dair başvurunun Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Kuruluna (TUK) yapılmış olması, ilgili uzmanlık disiplininin Ülkemizde Tıp Fakülteleri içerisinde bir ana dal olarak kurulmasının mümkün olmadığı tespit edilmiş olması gibi önemli gerekçelerle bu uzmanlık disiplininin **Maksillofasiyal Cerrahi** ismiyle bir yan dal uzmanlığı olarak Diş Hekimliği Fakültelerinde kurulmasının uygun olduğu ve bu alanda Ülkemizde ihtiyaç duyulan nitelikli uzmanların yetişmesine büyük katkı sağlayacağı aşikardır. Bu tespitler doğrultusunda ve aynı zamanda Uluslararası Oral ve Maksillofasiyal Cerrahlar Birliği'nin (IAOMS) Uzmanlık Eğitimi için Uluslararası Yönergesi (**Ek-3**), ve Avrupa Birliği'nde Tıp Uzmanlıkları Eğitimi ve Eğitim Merkezleri Denetim Şartları Çalışma Dokümanında (**Ek-4**) belirtildiği şekilde, uzmanlık eğitiminde hem diş hekimliği hem de tıp eğitiminin birlikte alınmasının mümkün olacağı ve en az 3 yıl eğitim süresi olan maksillofasiyal cerrahi yan dal uzmanlığının Ülkemizde ihdas edilmesinin yerinde bir karar olacağı düşünülmektedir. Yan dal eğitiminin süreleri, içeriği ve sınav/başarı ölçütleri ilgili TUKMOS komisyonunca belirlenmek koşuluyla;

1. yılında: Klinik tıp eğitimindeki eksikliklerin tamamlanabilmesi için dahili tıp ana dallarında teorik bir eğitim alınması,
2. yılında: Cerrahi deneyimlerini arttırmak amacıyla cerrahi tıp ana dallarında ilave teorik/uygulamalı eğitim alınması,
3. yılında: Yan dal olarak kazandığı maksillofasiyal cerrahi bilim dalına ait yoğun uygulamalı eğitim alınması öngörülmektedir.

5. Çene-yüz protezleri ile ilgili bilimsel çalışmalar ülkemizde 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protez Kürsüsüne bağlı olarak Prof. Dr. Feyzullah Doğruer'in başkanlığında başlamıştır. **1961 yılında Tababet ve Uzmanlık tüzüğünde yapılan değişiklikle Çene-Yüz Protezleri uzmanlık dalı haline gelmiştir.** 1908 tarihinde kurulan İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde eğitim süresinin 5 yıla çıkartıldığı 1969 yılında yayınlanan Fakülte Öğrenci Yönetmeliğinde Çene-Yüz Protezi Fakülte öğrenci programına alınmış ve Protez eğitimi üç ayrı bölüme ayrılarak Kuron-Köprü Protezleri, Total-Parsiyel Protezleri ve Çene-Yüz Protezleri kürsüleri oluşturulmuştur. 1975 yılında yapılan başka bir yönetmelikle bu kürsüler Çene-Yüz Cerrahisi ile birleştirilerek Çene-Yüz Cerrahisi ve Protezi Kürsüsü adını almıştır. 1983 yılında yapılan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) yasası çerçevesinde, Protetik Diş Tedavisi Ana Bilim Dalı Kuron-Köprü Protezleri Bilim Dalı, Total-Parsiyel Protezleri

Bilim Dalı ve Çene-Yüz Protezleri Bilim Dalı olarak devam etmişlerdir. Çene-Yüz Protezi bilim dalı, yakın zamana kadar Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) doçentlik alan tanımlamalarında Protetik Diş Tedavisi anabilim dalı altında dört doçentlik bilim alanından biri olarak yer almıştır. 2010 yılında YÖK'ün kararı ile Çene-Yüz Protezi, Total Parsiyel Protezi ve Kuron Köprü Protezi bilim dalları Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı olarak birleştirilmiştir.

Amerikan Maksillofasiyal Protez Akademisi çene-yüz protezlerini “çene ve yüz bölgesinde travma, kanser ya da edinsel etkenler sonucu ortaya çıkan sert ve yumuşak doku kayıplarının yapay protezler yardımı ile tedavisini sağlayan özel bir yan dal protez uzmanlığı” olarak tanımlamaktadır. Sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde değil, aynı zamanda Avrupa Birliği ve Birleşik Krallıkta da bir uzmanlık yan dalı olarak kabul edilmektedir. Tüm Dünyada Çene Yüz protezi ile ilgili dersler lisans eğitimi kapsamında kısıtlı olarak verilmektedir. Bu dersler çene yüz defekti olan bir hastayı tedavi edecek yetkinlik sağlamamakta, öğrencinin genel tıp ve diş hekimliğine bilgisine katkıda bulunmak amacıyla müfredatlarda yer almaktadır. Çene yüz protezlerinin ülkemizdeki durumuna dönecek olursak, birkaç istisna dışında bu konu ile ilgili aktif akademik çalışma ve hasta tedavisini yürüten birim sayısı oldukça azdır. Bu hastaların rehabilitasyonu ve bu konu ile ilgili akademik çalışmalar kişisel ilgi ve alaka ile sınırlı kalmaktadır. Protetik diş tedavisi veya diğer bir tanımlama ile diş protezleri başlangıçta sadece diş eksikliklerinin tamamlanması amacıyla uygulanan işlemler olarak düşünülse de hasta gereksinimleri, bilimsel ve teknolojik gelişmeler çok farklı uygulamaların yapılmasını gündeme getirmiştir. Ağız boşluğu ve yüz bölgesinde çeşitli nedenlerle (trafik kazaları, onkolojik nedenler, travmalar vb.) oluşan yumuşak ve sert doku kayıplarının protetik olarak tamamlanması gerekliliği, çene-yüz protezlerinin ayrı bir bilim dalı olarak yapılanmasına neden olmuştur.

Doğumsal damak yarıkları, travma sonrası oluşan çene kırık ve defektleri son yıllarda cerrahi tekniklerin gelişmesi ile nispeten çene-yüz protezinin uygulama alanının dışında kalmıştır. Ancak yapılamamış ve/veya yetersiz kalan cerrahi uygulamalar ile birlikte özellikle kanser tedavisinde giderek daha radikal çalışılması ve radyoterapinin gelişmesi ile protetik uygulamalara ihtiyaç daha da artmıştır. Kullanılan malzemeler, uygulama alanları, planlama ilkeleri ve protezlerin yapım teknolojilerindeki farklılıklar bilim dallarının oluşumuna neden olan özellikler olarak değerlendirilmelidir. Bilgisayar destekli dijital tasarım ve üretimin gelişmesiyle, alanların farklılıkları her geçen gün

daha da artmaktadır. Bu gelişmeleri anlayabilmek ve hayata geçirilmesini sağlamak, farklı alanlarda yapılan bilimsel çalışmalar ve bunların takip edilmesiyle gerçekleşebilmektedir. Çene- yüz protez bilim dalının Ülkemizde yeniden kurulması, özellikle ağız, çene ve yüz bölgesinde büyük defektlere sahip hastaların fonksiyonel ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap veren bir uygulama alanının yeniden hayata geçirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Günümüzde konuya özel ilgi duyan az sayıdaki protetik diş tedavisi uzmanı tarafından yürütülmekte olan bu alanın yandal uzmanlık alanı olarak belirlenmesi durumunda, ülkemizde eğitim ölçütleri dünya standartlarında düzenlenerek diğer taraftan bu uygulamaları yapanlara yasal bir şemsiye getirecektir.

6. Maksillofasiyal Cerrahi ve Çene Yüz Protez yan dal uzmanlığı oluşturulması için yapılması gereken **yasal düzenlemeler** aşağıda verilmiştir.

a. 26.04.2011 tarih ve 27916 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6225 sayılı Kanun'un, *Ek-3 Tıpta Uzmanlık Yan Dalları, Bağlı Ana Dalları ve Eğitim Sürelerine Dair Çizelge*'ye "Maksillofasiyal Cerrahi" ve "Çene Yüz Protez" yan dallarının eklenmesine ve eğitim sürelerinin aşağıdaki şekilde belirlenmesine,

EK-3

Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Yan Dalları, Bağlı Ana Dalları ve Eğitim Sürelerine Dair Çizelge

Yan Dallar	Bağlı Ana Dallar	Eğitim Süreleri
4- Çene Yüz Protez	Protetik Diş Tedavisi	2 yıl
34- Maksillofasiyal Cerrahi	Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi	3 yıl

b. İlgili yan dallar ihdas edildiğinde, mevzuat ile belirlenmiş olan ana dallarda uzman olanlara ihdas edilmiş olan yeni dalda uzmanlık belgesi almak için başvurma hakkı verilmeli, başvurular ilgili komisyon (son mevzuatta bu Tıpta Uzmanlık Kurulu'dur) tarafından değerlendirilerek yeterli görülenlere başvuru yan dalda uzmanlık belgesi Sağlık Bakanlığınca tescil edilerek verilmelidir. Böylece ilk kez ihdas edilen yan dalların ilk eğitimcileri de belirlenmiş olacaktır.

c. Aşağıda kısaca özetlenen sebeplerden ötürü*, 6225 sayılı Kanun ile 1219 sayılı Kanun'a eklenen (Ek Madde 14) ve tıpta uzmanlık ana dalları ile eğitim sürelerini

gösteren EK-1 sayılı çizelgenin 3. satırından **Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi** anabilim dalı ve eğitim süreleri çıkarılmalıdır.

*Altı yıldır bu anabilim dalının işlerlik kazanmamış olması, Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi TUKMOS üyelerince ilgili ana dalın kapatılması için TUK'a başvuru yapılmış olması ve TUK tarafından bu ana dalın kapatılması yönünde karar alınmış olması , Ağız, Diş Çene ve Cerrahisi ile Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi adı altında aynı anatomik, klinik uygulama ve araştırma alanını tanımlayan 2 farklı ana dalın hem diş hekimliği hem de tıp ana uzmanlık dalları arasında bulunmasının yarattığı karmaşa ve uyumsuzluk, uzmanlık eğitiminin verilmesinde, sağlık hizmeti sunumunda ve uluslararası tanınırlıkta çözümü zor ve ciddi ilave karmaşalara yol açması.

d. Daha önce tıp fakültesi kökenli olup TUK'a başvurarak Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi ana dalı uzmanlık belgesi almış olanların belgelerinin Maksillofasiyal Cerrahi yan dal uzmanlık belgesine eşdeğer sayılabilmesi için, Enfeksiyon Hastalıkları - Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji ana dal isimlerinde yapılan değişiklikte olduğu gibi bu isim değişikliği de yapılmalıdır. Bu yasal düzenlemeye ait metin önerimiz aşağıdaki şekildedir;

"Ağız, Yüz ve Çene Cerrahisi adıyla uzmanlık belgesi alanların bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde TUK'a başvurmaları halinde uzmanlık belgeleri Maksillofasiyal Cerrahi olarak değiştirilir "

Ekler:

Ek-1: İlgili meslek örgüt ve derneklerinin oluşturulması planlanan yan dallar hakkındaki görüşleri

Ek-2: Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyinin 09.02.2016 tarih ve 17 sayılı kararı ile Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın 12.02.2016 tarih ve 22798904/1939 sayılı yazısı.

Ek-3: Uluslararası Oral ve Maksillofasiyal Cerrahlar Birliği'nin (IAOMS) Uzmanlık Eğitimi Uluslararası Yönergesi

Ek-4: Avrupa Birliği Tıp Uzmanlıkları Eğitimi ve Eğitim Merkezleri Denetim Şartları Çalışma Dokümanı